Sygn. akt I ACa 147/13

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 kwietnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Lucyna Świderska-Pilis
Sędziowie :	SA Elżbieta Karpeta SO del. Gabriela Ott (spr.)
Protokolant :	Małgorzata Korszun

po rozpoznaniu w dniu 17 kwietnia 2013 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa I. K., H. K. i F. K.

przeciwko Skarbowi Państwa-Prezydentowi Miasta (...) i Gminie S.

o ustalenie

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 31 października 2012 r., sygn. akt I C 396/10,

1) oddala apelację;

2) zasądza od powodów solidarnie na rzecz Skarbu Państwa-Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa 2 700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego;

3) zasądza od powodów solidarnie na rzecz pozwanej Gminy S. 2 700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt I A Ca 147/13

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 17 kwietnia 2013 r.

I. K., H. K., F. K., po ostatecznym sprecyzowaniu swojego żądania, domagali się ustalenia, że przysługuje im – odpowiednio I. K. w 4/8 częściach, H. K. 1/8 części i F. K. w 3/8 częściach – prawo własności nieruchomości położonej

w S. przy ulicy (...), składającej się z działki nr (...), o powierzchni 4.115 $m^{(2)}$, uwidocznionej na mapie sytuacyjnej i wykazie zmian gruntowych, sporządzonych w dniu 9.01.2012 r. przez biegłego sądowego inż. E. P., odpowiadającej dawnym działkom o powierzchni 3.739,26 $m^{(2)}$ i 394,73 $m^{(2)}$, objętych księgą hipoteczną Rep. (...)

W uzasadnieniu żądania powodowie podali, że są spadkobiercami M. K. oraz B. K., którzy byli współwłaścicielami przedmiotowej nieruchomości, nabytej na podstawie umów sprzedaży z 20 kwietnia 1937 r. i 3 lutego 1938 r. W celu uregulowania sytuacji prawnej nieruchomości powód I. K. pismem z dnia 31 lipca 2004 r. zwrócił się do Urzędu Miasta w S. z wnioskiem o wydanie przedmiotowej nieruchomości oraz zmianę wpisów w ewidencji gruntów. W odpowiedzi na ten wniosek Urząd Miasta S. zażądał m.in. dostarczenia orzeczenia Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 12.02.1948 r. o przejęciu na własność Skarbu Państwa przedsiębiorstwa (...) S-ka z o.o. wraz z protokołem zdawczo - odbiorczym, uznając, że dokumenty te wskazują na przejęcie tego przedsiębiorstwa oraz nieruchomości powodów na rzecz Skarbu Państwa. Pismem z dnia 13.11.2006 r. I. K. zwrócił się z wnioskiem do Ministra Przemysłu i Handlu o stwierdzenie nieważności tego orzeczenia. Postępowanie administracyjne w tym przedmiocie zakończyło się prawomocnym umorzeniem z uwagi na brak dowodów przejęcia nieruchomości powodów na rzecz Skarbu Państwa. Jak wskazali powodowie od wojny nieruchomość stoi pusta, nie posiada urządzonej nowej księgi wieczystej, a pozwana twierdzi, że powodowie nie są jej właścicielami. Tymczasem przedstawiony stan faktyczny wskazuje jednoznacznie, że prawo własności przedmiotowej nieruchomości przysługuje powodom jako spadkobiercom hipotecznych właścicieli, gdyż wywłaszczenie nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa nigdy nie miało miejsca.

Pozwana Gmina S., w odpowiedzi na pozew, domagała się oddalenia powództwa i zasądzenie kosztów procesu. W uzasadnieniu wskazała, że w jej ocenie prawo własności przedmiotowych działek powinno być ustalone na rzecz Skarbu Państwa, który stał się ich właścicielem na podstawie orzeczenia nr 22 Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 12.02.1948 r. o przejęciu przedsiębiorstw na własność Państwa. W 1968 r. nieruchomość użytkowana była przez Skarb Państwa i taki wpis został dokonany w ewidencji gruntów, a do 30.09.1988 r. nieruchomością zarządzały Zakłady (...) w S..

Na wniosek powodów, postanowieniem z dnia 12.10.2010 r., Sąd Okręgowy w Katowicach wezwał do udziału w sprawie w charakterze pozwanego Skarb Państwa -Prezydenta Miasta (...)

Pozwany Skarb Państwa - Prezydent Miasta (...), w odpowiedzi na pozew, wniósł o oddalenie powództwa i o zasądzenie kosztów procesu. W pierwszej kolejności zarzucił, że powodowie nie wykazali interesu prawnego w żądaniu ustalenia prawa własności, ponieważ przysługują im inne formy ochrony ich prawa. Nie zostało bowiem zakończone postępowanie o wydanie nieruchomości oraz o zmianę wpisów w ewidencji gruntów i budynków, ani też postępowanie rozgraniczeniowe. W toku postępowania pozwany podniósł zarzut nabycia własności przedmiotowej nieruchomości na podstawie art. 34 dekretu z dnia 8.03.1946 r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich, ewentualnie w drodze zasiedzenia.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 31 października 2012 r. Sąd Okręgowy w Katowicach oddalił powództwo i zasądził od powodów na rzecz każdego z pozwanych kwoty po 3.600 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Swoje rozstrzygnięcie oparł na następujących ustaleniach.

M. K. i jego brat B. K. byli współwłaścicielami w równych częściach nieruchomości położonej w S., objętej księgą hipoteczną Rep. (...), składającej się z działek o powierzchni 3.739, 26 $m^{(2)}$ i 394, 73 $m^{(2)}$. Nieruchomość tę nabyli od Zakładów (...) Spółki Akcyjnej. Umową notarialną z dnia 20.04.1937 r., Rep. nr (...), nabyli obszar o powierzchni 3.739, 26 $m^{(2)}$ oznaczony literami (...) na mapie sporządzonej przez mierniczego przysięgłego E. Ł. z 17.04.1937 r., a na podstawie umowy z dnia 3.02.1938 r., Rep. nr (...), nabyli obszar o powierzchni 394, 73 $m^{(2)}$ oznaczony na ww. mapie literami (...) Określony w księdze hipotecznej Rep. (...) obszar składający się z ww. działek figurował w księdze parcel jako parcela o nr ewidencyjnym (...) i powierzchni 4.133,99 $m^{(2)}$, a jako władający tą nieruchomością wpisany był (...). Przedsiębiorstwo (...) znalazło się pod zarządem państwowym na początku 1945 r. W dniu 1.02.1945 r. sporządzony został jego inwentarz i bilans otwarcia. Orzeczeniem nr 22 Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 12.02.1948

r. o przejęciu przedsiębiorstw na własność Państwa orzeczono przejęcie na własność Państwa m.in. przedsiębiorstwa (...) S-ka z o.o. w S. przy ul. (...), którego przedmiotem działania była produkcja wyrobów ściernych na papierze i płótnie oraz mielonych minerałów szlifierskich. Do objęcia powyższego przedsiębiorstwa wyznaczone zostały Zakłady (...) w B.. Wstępny protokół zdawczo - odbiorczy przekazania tym Zakładom zakładu (...) w S. został spisany w dniu 30.12.1948 r. w S. w fabryce (...), przy czym jako dzień przejęcia fabryki przyjęto 1.01.1949 r. W dniu 31.12.1948 r. sporządzono kolejny inwentarz przedsiębiorstwa (...), a następnie po zakończeniu prac bilansowych w dniu 13.05.1949 r. sporządzono protokół zdawczo - odbiorczy. W dniu 3.11.1949 r. został sporządzony plan sytuacyjny wydzielenia parceli z nieruchomości (...), położonej przy ul. (...) w S. dla celów upaństwowienia przemysłu. Według rejestru pomiarowego nieruchomość objęta księgą hipoteczną (...) stała się częścią parceli nr (...) o powierzchni 4.600 $m^{(2)}$ będącej własnością Zakładów (...) w S..

Minister Przemysłu Ciężkiego orzeczeniem z dnia 30.10.1963 r. zatwierdził protokół zdawczo - odbiorczy przedsiębiorstwa (...) S-ka z o.o. w S. ustalając, że składniki majątkowe, objęte tym protokołem sporządzonym w dniu 23.03.1950 r. przez Zakłady (...) w B., wyznaczone do objęcia Przedsiębiorstwa (...), przechodzącego na własność Państwa, stanowią część składową przedsiębiorstwa i przechodzą na własność Państwa.

W latach 1966-1968 na terenie miasta S. zakładano nową ewidencję gruntów i budynków. Podstawą jej założenia były znajdujące się w zasobie geodezyjnym materiały mapowe i pomiarowe pochodzące z różnych okresów oraz ustalenia dotyczące granic nieruchomości poczynione w celu założenia ewidencji gruntów według aktualnego stanu władania. Według sporządzonego w dniu 15.03.1966 r. protokołu ustalenia władania obszarem zapisanym w księdze wieczystej (...) władały Zakłady (...) w S.. W nowej ewidencji w obszarze tym wyodrębniono działki o numerach (...). Dawna parcela nr (...) o powierzchni 4.133,99 $m^{(2)}$ stanowiła działkę nr (...) i część działki nr (...). W 1972 r. na wniosek Zakładów (...) w S. dokonano podziału nieruchomości obejmującej działki o nr (...) w ten sposób, że połączono je w jedną, której nadano nr (...), a następnie wydzielono z niej 2 działki o nr (...), przy czym przedmiotowa nieruchomość wchodziła w skład działki (...). W 1974 r. nieruchomość obejmująca działki (...) została podzielona w ten sposób, że z działki (...) wydzielono działki nr (...), zaś działka (...) pozostała bez zmian, przy czym przedmiotowa nieruchomość wchodziła w skład działki (...).

Geodeta Miejski w S. decyzją z dnia 30.09.1988 r. nr (...), orzekł o wygaśnięciu zarządu sprawowanego przez Zakłady (...) w B. terenu Skarbu Państwa położonego w S. w rejonie ulic (...) o ogólnej powierzchni 23.572 $m^{(2)}$, oznaczonego na mapie geodezyjnej (...) jako działki nr (...) ponieważ teren ten w całości stał się zbędny dla ww. Zakładów z powodu ich likwidacji.

Kolejnego podziału działek dokonano w 1998 r. na wniosek (...) w S. w ten sposób, że działkę (...) podzielono na działki (...), a działkę (...) podzielono na działki (...), zaś przedmiotowa nieruchomość stanowiła wówczas część działki (...). W latach 2007-2009, w związku z wprowadzeniem systemu informatycznego, przeprowadzono modernizację ewidencji gruntów i budynków, nadając działkom nowe numery ewidencyjne. Przedmiotowa nieruchomość o powierzchni 4.133, 99 $m^{(2)}$, w granicach opisanych w księdze (...), zajmuje obecnie część działki oznaczonej w ewidencji gruntów i budynków nr (...) o powierzchni 6756 $m^{(2)}$. W ewidencji gruntów i budynków jako właściciel tej nieruchomości wpisany jest Skarb Państwa, a jako władający UM w S..

Biegły geodeta inż. E. P. sporządził projekt podziału geodezyjnego tej nieruchomości w celu wydzielenia z niej nieruchomości nabytej przez poprzedników prawnych powodów w granicach opisanych w księdze (...). W wyniku dokonanego podziału z nieruchomości nr (...) wyodrębnił geodezyjnie m.in. działkę oznaczoną nr (...) o powierzchni 4.115 $m^{(2)}$, odpowiadającą działkom nabytym przez poprzedników prawnych powodów.

B. K. został uznany za zmarłego postanowieniem SR w B. z dnia 30.12.2002 r., sygn. akt l Ns 1580/00, a chwila jego śmierci została oznaczona na dzień 1.01.1947 r. Spadek po B. K. w całości na podstawie ustawy nabył syn I. K. urodzony (...), co zostało stwierdzone prawomocnym postanowieniem SR w B. z 16.12.2003 r., sygn. akt l Ns 659/03.

M. K., na mocy postanowienia SR w B. z 17.05.2005 r., sygn. akt l Ns 885/03, został uznany za zmarłego z dniem 9.05.1945 r. Spadek po nim nabył w całości, na podstawie ustawy, syn J. K. urodzony (...), zmarły 30.10.1982 r. w M.. Z kolei spadek po nim na podstawie ustawy nabyli żona R. B. K. L. z domu J. oraz córka F. E.po 1/2 części, zaś po spadek po R. B. K. L., na podstawie ustawy, nabyły dzieci F. E. i H. K. po 1/2 części. Powyższe zostało stwierdzone prawomocnym postanowieniem SR w S. z dnia 31.10.2006 r., sygn. akt II Ns 1052/06.

W dniu 31.07.2004 r. powód I. K. wystąpił z wnioskiem do Wydziału (...) UM w S. o wydanie przedmiotowej. Wniosek nie został uwzględniony.

Minister Gospodarki decyzją z dnia 20.112007 r. umorzył wszczęte przez powodów postępowanie w przedmiocie stwierdzenia nieważności orzeczenia nr 22 Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 12.07.1948 r. o przejęciu przedsiębiorstw na własność Państwa, odnośnie przedsiębiorstwa (...)-ka z o.o. w S. oraz orzeczenia Ministra Przemysłu Ciężkiego z dnia 30.10.1963 r. w sprawie zatwierdzenia protokołu zdawczo-odbiorczego przedsiębiorstwa (...) S-ka z o.o. w S., w części dotyczącej nieruchomości o powierzchni 3739,26 $m^{(2)}$, objętej księgą wieczystą Rep. (...), a następnie decyzją z dnia 10.06.2004 r. utrzymał powyższe rozstrzygnięcie w mocy. W uzasadnieniu tych decyzji wskazano, że powodowie nie wykazali interesu prawnego tj. okoliczności nacjonalizacji przedmiotowej nieruchomości na podstawie decyzji o stwierdzenie nieważności których wystąpili. Nie udało się bowiem pozyskać dokumentu - zatwierdzonego zaskarżonym orzeczeniem Ministra Przemysłu Ciężkiego z dnia 30.10.1963r. - protokołu zdawczo-odbiorczego sporządzonego w dniu 23.03.1950 r., jako dokumentu określającego poszczególne składniki majątkowe znacjonalizowanego przedsiębiorstwa, a jedynie na podstawie tego dokumentu istniała możliwość ustalenia, czy rzeczywiście wraz z ww. przedsiębiorstwem przeszła na własność Państwa wskazana przez wnioskodawców nieruchomość o powierzchni 3.739,26 $m^{(2)}$.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy stwierdził, że chociaż decyzja nacjonalizacyjna nie dotyczyła nieruchomości objętej żądaniem pozwu, to od czasów powojennych faktycznie nieruchomość wykorzystywana była przez Skarb Państwa na potrzeby przedsiębiorstwa (...) w B., w zarządzie których pozostawała do 30.09.1988 r. Zdaniem Sądu I-instancji w tej sytuacji zachodzą podstawy, aby uznać, że pozwany Skarb Państwa nabył własność przedmiotowej nieruchomości na podstawie art. 34 dekretu z dnia 8.03.1946 r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich (Dz. U. 1946.13.87). Przedmiotowa nieruchomość spełnia przesłanki, aby uznać ją za majątek opuszczony w rozumieniu art. 1 ust. 1 ww. dekretu, albowiem poprzednicy prawni powodów utracili ją w związku z wojną rozpoczętą 1 września 1939 r., a następnie nie odzyskali jej. Nie ma wprawdzie dowodów, że przedmiotowa nieruchomość została objęta nadzorem odpowiedniego urzędu likwidacyjnego i wciągnięta do rejestru majątków opuszczonych, ale nie ma to istotnego znaczenia dla kwestii nabycia przez Państwo w trybie dekretu własności majątku opuszczonego, ponieważ o nabyciu w trybie art. 34 własności nieruchomości decyduje jej charakter jako majątku opuszczonego i upływ przewidzianego w dekrecie czasu. Bieg terminu przewidzianego w art. 34 ust. 1 lit. a nie został przerwany, gdyż do dnia 31.12.1948 r. nie został złożony przez osoby uprawnione wniosek o przywrócenie posiadania ani też nie został złożony przez właściciela przed upływem 10-letniego terminu biegnącego od końca 1945 r., wniosek o wydanie nieruchomości, ani wytoczone powództwo z takim żądaniem.

Zdaniem Sądu Okręgowego nawet gdyby stanowiska tego nie podzielić to istnieją przesłanki, aby uznać, że Skarb Państwa nabył przedmiotową nieruchomość przez zasiedzenie. Z dokonanych ustaleń wynika, że zarówno przedsiębiorstwo (...) jak i przedmiotowa nieruchomość od 1.01.1949 r. znajdowały się we władaniu przedsiębiorstwa (...) w B. i że nieruchomość pozostawała w zarządzie Zakładów (...) aż do 30.09.1988 r. Okoliczności te świadczą o tym, że pozwany Skarb Państwa władał przedmiotową nieruchomością jak właściciel, gdyż zarząd wykonywany przez państwowe jednostki organizacyjne był formą władania mieniem państwowym. Mając na uwadze treść art. 50 § 2 dekretu z dnia 11.10.1946 r. prawo rzeczowe (Dz. U. nr 57, póz. 319), art. 172 § 2 kc w brzmieniu sprzed zmiany dokonanej ustawą z dnia 28.07.1990 r.(Dz. U. nr 55, póz. 321) oraz treść art. XLI przepisów wprowadzających kodeks cywilny, istnieją przesłanki do stwierdzenia, że pozwany Skarb Państwa nabył przedmiotową nieruchomość przez zasiedzenie z dniem 1.01.1979 r., jako posiadacz w złej wierze. Natomiast gdyby uznać, że dopiero upływ 10 letniego terminu z art. 34 ust. 1 lit. a dekretu o majątkach opuszczonych i poniemieckich umożliwił przekształcenie władztwa

sprawowanego przez Państwo w ramach funkcji publicznych nad nieruchomościami opuszczonymi, w posiadanie właścicielskie Skarbu Państwa, to należałoby przyjąć, iż pozwany nabył przedmiotową nieruchomość przez zasiedzenie z dniem 1.01.1985 r.

W ocenie Sądu powodowie nie wykazali, że w okresie biegu terminu zasiedzenia byli pozbawieni realnej możliwości dochodzenia roszczeń, poprzez które mogliby odzyskać posiadanie należącej do nich nieruchomości.

W ocenie Sądu, wbrew stanowisku pozwanego, powodowie mieli interes prawny w wytoczeniu niniejszego powództwa. Interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c.

Apelację od tego wyroku złożyli powodowie, którzy domagali się jego zmiany i orzeczenia zgodnie ze zmodyfikowanym żądaniem pozwu, ewentualnie uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy sądowi I-instancji do ponownego rozpoznania. W apelacji powodowie zarzucili sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału polegająca na przyjęciu, że:

- istnieją przesłanki do stwierdzenia, że pozwany Skarb Państwa, na podstawie art. 34 uchylonego dekretu z dnia 8.03.1946 r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich, nabył własność przedmiotowej nieruchomości z dniem 31.12.1955 r.,

- gdyby przyjąć, że nieruchomość utraciła charakter mienia opuszczonego, to istnieją przesłanki do uznania, że Skarb Państwa nabył przedmiotową nieruchomość przez zasiedzenie z dniem 1.01.1979 r. lub też z dniem 1.01.1985 r.,

- Skarb Państwa przez jednostki państwowe władał nieruchomością jako posiadacz samoistny mimo braku przesłanek wskazujących na taki stan faktyczny,

- brak jest podstaw do powoływania się przez powodów na siłę wyższą jako przesłankę zawieszenia biegu terminu zasiedzenia z art. 121 pkt 4 k.c.,

- nie wyciągnięciu żadnych wniosków z faktu, że Skarb Państwa przed 2012 r. nie podjął żadnych działań faktycznych lub prawnych celem ustalenia własności spornej nieruchomości.

Ponadto powodowie zarzucali uchybienia procesowe mające wpływ na wynik sprawy polegające na obrazie art. 244 k.p.c. poprzez oparcie ustaleń o materiał nie będący dokumentami urzędowymi, pominięciu dokumentów, z których wynika, że Skarb Państwa i urzędy nie dysponowały żadnymi danymi na temat stanu posiadania nieruchomości od czasów zakończenia wojny oraz obrazie art. 233 k.p.c. i art. 328 § 2 k.p.c. poprzez brak wszechstronnej oceny dowodów przez przypisywanie dopuszczonym dowodom treści, której nie posiadają.

Pozwani Skarb Państwa oraz Gmina S. domagali się oddalenia apelacji i zasądzenia kosztów procesu.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył co następuje:

Apelacja powodów nie jest zasadna i nie mogła skutkować zmianą ani też uchyleniem zaskarżonego wyroku z następujących powodów.

Ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Okręgowy, dotyczące:

- nabycia w 1937 i 1938 roku przez M. K. i B. K. nieruchomości o łącznej powierzchni 4.133, 99 $m^{(2)}$, objętych dawnym Rep. (...) Sądu Rejonowego w S.,

- ich śmierci i spadkobierców,

- zmian geodezyjnych w oznaczeniu nieruchomości,

- wydania orzeczeniem nr 22 przez Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 12.02.1948 r. o przejęciu na własność Państwa m.in. przedsiębiorstwa (...) S-ka z o.o. w S., przy ul. (...), którego przedmiotem działania była produkcja wyrobów ściernych na papierze i płótnie oraz mielonych minerałów szlifierskich i wyznaczenia do objęcia powyższego przedsiębiorstwa Zakładów (...) w B.,

- wydania przez Ministra Przemysłu Ciężkiego orzeczenia z dnia 30.10.1963 r. o zatwierdzeniu protokołu zdawczo-odbiorczego przedsiębiorstwa (...) S-ka z o.o. w S. i ustaleniu, że składniki majątkowe, objęte tym protokołem sporządzonym w dniu 23.03.1950 r. przez Zakłady (...) w B., wyznaczone do objęcia Przedsiębiorstwa (...), przechodzącą na własność Państwa i stanowią część składową przedsiębiorstwa,

- orzeczenia przez Geodetę Miejskiego w S., decyzją z dnia 30.09.1988 r. nr (...), o wygaśnięciu zarządu sprawowanego przez Zakłady (...) w B. terenu Skarbu Państwa, położonego w S. w rejonie ulic (...), o ogólnej powierzchni 23.572 $m^{(2)}$, oznaczonego na mapie geodezyjnej (...) jako działki nr (...), ponieważ teren ten w całości stał się zbędny dla ww. Zakładów z powodu ich likwidacji,

- wystąpienia w dniu 31.07.2004 r. przez I. K. do Wydziału (...) UM w S. z wnioskiem o wydanie przedmiotowej nieruchomości oraz nieuwzględnienia tego wniosku,

- umorzenia, decyzją z dnia 20.112007 r., przez Ministra Gospodarki, zainicjowanego przez powodów, postępowania w przedmiocie stwierdzenia nieważności orzeczenia nr 22 Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 12.07.1948 r. o przejęciu przedsiębiorstw na własność Państwa, odnośnie przedsiębiorstwa (...) oraz utrzymania w mocy tej decyzji decyzją z dnia 10.06.2004 r., jak również przyczyn tego umorzenia

są prawidłowe, wynikają z dokumentów przedłożonych przez strony postępowania, nie zostały zakwestionowane w apelacji powodów i ustalenia te Sąd Apelacyjny przyjmuje za własne.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, ustalenia poczynione przez Sąd Okręgowy w pozostałym zakresie nie mają istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy i dlatego zarzuty dotyczące zbierania w tej części materiału dowodowego i jego oceny nie mogły decydować o zasadności złożonej apelacji.

Bezsporne w sprawie jest, że powodowie są spadkobiercami M. K. i B. K., przedwojennych właścicieli nieruchomości o łącznej powierzchni 4.133, 99 $m^{(2)}$, objętej księgą dawną Rep. (...) Sądu Rejonowego w S., która utraciła moc prawną. Dla nieruchomości nie jest aktualnie prowadzona księga wieczysta i w tym znaczeniu nieruchomość nie posiada uregulowanego stanu prawnego. Bezsporne jest również to, że byli właściciele nieruchomości zginęli w czasie wojny.

Jak wynika z twierdzeń powodów, zawartych w pozwie, ale również konsekwentnie podtrzymywanych w późniejszych pismach procesowych, „od wojny nieruchomość stoi pusta" a Urząd Miasta w S. odmawia jej wydania powodom. Z twierdzeń powodów wynika również, że w okresie PRL nie mogli domagać się wydania nieruchomości albowiem min., mieszkając za granicą, nie mogli przyjechać do kraju.

Prawidłowo również ustalił Sąd Okręgowy, zgodnie z twierdzeniami powodów, które nie zostały zakwestionowane przez pozwany Skarb Państwa, że nieruchomość stanowiąca przedmiot niniejszego postępowania nie została znacjonalizowana i nie przeszła w tym trybie na własność Państwa. W początkowym okresie postępowania tylko pozwana Gmina S. przeczyła tym twierdzeniom powodów i podnosiła fakt nacjonalizacji przedmiotowej nieruchomości, ale faktu tego nie wykazała i nie przedstawiła na tę okoliczność dowodów pozwalających na takie ustalenia. Ze zgromadzonego natomiast w sprawie materiału dowodowego, zaoferowanego przez obydwie strony, jednoznacznie wynika, że nieruchomość została nabyta przez M. K. i B. K., jako własność osób fizycznych, brak dowodów aby weszła w skład prowadzonego przez nich przedsiębiorstwa, jak również brak dowodów przejęcia na własność Państwa w trybie nacjonalizacji tej konkretnej nieruchomości, stanowiącej własność osób fizycznych (brak protokołu zdawczo-odbiorczego z dnia 23.03.1950 r. o przejęciu przez Państwo konkretnych składników mienia przedsiębiorstwa (...) S-ka z o.o. w S.). W toku przedmiotowego postępowania, ani też wcześniej toczącego

się postępowania administracyjnego dotyczącego orzeczenia o nacjonalizacji przedmiotowej nieruchomości, nie ustalono, aby nacjonalizacja dotyczyła nieruchomości objętej żądaniem pozwu. Z całą pewnością nie wykazano zatem, aby Skarb Państwa stał się właścicielem przedmiotowych nieruchomości w tym trybie. Z twierdzeń powodów oraz przedłożonych przez Gminę S. dokumentów, nie zakwestionowanych przez powodów, wynika, że nieruchomość ta w okresie powojennym nie pozostawała we władaniu spadkobierców M. K. i B. K., do 1988 r. (nie wiadomo od kiedy i na jakiej podstawie) była w zarządzie przedsiębiorstwa (...) – Zakładów (...) w B.. W przedmiotowej sprawie nie podjęto nawet próby wykazania w jakim trybie doszło powstania wymienionego zarządu. Z całą pewnością natomiast ani powodowie, ani ich wstępni nie władali tą nieruchomością co najmniej od czasu zakończenia wojny.

Zgodnie z art. 1 ust. dekretu z 8 marca 1946 r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich (DZ. U. Nr 13, poz. 87 z późn. zm.) majątkiem opuszczony w rozumieniu tego dekretu był wszelki majątek (ruchomy i nieruchomy) osób, które w związku z wojną rozpoczętą 1 września 1939 r. utraciły jego posiadanie, a następnie go nie odzyskały. Z twierdzeń samych powodów wynika, że spadkobiercy M. K. i B. K. nie odzyskali posiadania przedmiotowej nieruchomości i dopiero w 2004 r. wystąpili do Urzędu Miasta w S. o jej zwrot. W tej sytuacji nieruchomość objęta żądaniem pozwu była nieruchomością opuszczoną w rozumieniu powołanego wyżej dekretu i nie utraciła tego charakteru albowiem jak wskazano wyżej brak dowodów aby podlegała przejęciu przez Państwo na własność, stosownie do przepisów ustawy z dnia 3 stycznia 1946 r. o przejęciu na własność Państwa podstawowych gałęzi gospodarki narodowej (Dz. U. R. P. Nr 3, poz. 17). W powołanym w apelacji orzeczeniu z dnia 19.12.1960 r., I CR 412/60, Sąd Najwyższy stwierdził, że z chwilą gdy Państwo przejmuje mienie opuszczone pod swój zarząd na podstawie innych przepisów aniżeli przepisy o majątkach opuszczonych (a wśród nich na podstawie przepisów o nacjonalizacji), mienie to traci tym samym charakter mienia opuszczonego w rozumieniu art. 1 dekretu z 8 marca 1946 r. Tymczasem powodowie od początku postępowania konsekwentnie przeczyli, aby nieruchomość została przejęta przez Państwo w trybie nacjonalizacji. Między innymi z tego faktu powodowie wywodzili swoje prawo do nieruchomości.

W związku z tym, że nieruchomość spełniała kryteria nieruchomości opuszczonej w rozumieniu powołanego wyżej dekretu, z mocy jego art. 16, krewni w linii prostej zmarłych właścicieli, bracia i siostry a także małżonkowie mogli żądać wprowadzenia w posiadanie tej nieruchomości. Konsekwencją braku działania osób najbliższych zmarłych właścicieli nieruchomości było nabycie własności nieruchomości przez Skarb Państwa, w drodze tzw. przemilczenia na mocy art. 34 ust. 1 pkt a dekretu, po upływie 10 lat, licząc od końca roku kalendarzowego, w którym wojna została ukończona. W postanowieniu z dnia 13.10.1997 r., I CKU 146/97 Sąd Najwyższy wyjaśnił, że uzyskanie tytułu własności w trybie dekretu z 1946 r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich było wyłącznie następstwem niewykonywania swego prawa przez właściciela. Z istoty bowiem przemilczenia jako następstwa bezczynności właściciela wynika, że takie nabycie nie może nastąpić wówczas, gdy właściciel dał wyraz woli odzyskania swego prawa. Oznacza to, że nabyciu przez Skarb Państwa własności nieruchomości opuszczonej można było zapobiec poprzez złożenie wniosku o przywrócenie posiadania takiej nieruchomości. Na przeszkodzie nabyciu własności takiej nieruchomości przez Skarb Państwa stało także faktyczne władanie nieruchomością przez jej właściciela i wykonywanie przez niego prawa własności. W innym z orzeczeń stwierdził także, że przemilczenie z art. 34 dekretu o majątkach opuszczonych i poniemieckich polega na tym, że skutkiem samej bezczynności właściciela jest nabycia własności przez inną osobę. Posiadanie nie stanowi więc przesłanki tego nabycia wobec czego kwestia, czy Skarb Państwa był w posiadaniu działki przedstawiałaby się jako bezprzedmiotowa. Istotne jest, czy właściciel działki dał wyraz woli odzyskania swego prawa i wolę swą zrealizował przez wejście w posiadanie przedmiotu swej własności (postanowienie SN z 19.11.1973 r., III CRN 264/74).

Żadnej z przesłanek przerwy biegu terminu przemilczenia powodowie nie tylko nie wykazali, ale nawet nie podnosili okoliczności świadczących o takich zdarzeniach. Powoływali się wyłącznie na fakt spadkobrania po przedwojennych właścicielach nieruchomości, brak dowodów nacjonalizacji przedmiotowej nieruchomości oraz niemożliwość posiadania nieruchomości i ubiegania się o jej wydanie w okresie PRL-u, w szczególności po 1967 roku.

Z mocy art. 6 k.c. to powodowie domagając się ustalenia prawa własności nieruchomości zobowiązani byli do wykazania tytułu własności tej nieruchomości. Nie przedstawili żadnych dowodów, a nawet nie twierdzili, że do dnia 31.12.1955 r. spadkobiercy lub inni uprawieni krewni zmarłych właścicieli przedmiotowej nieruchomości podjęli

działania, które zapobiegłyby nabyciu jej własności przez Skarb Państwa w drodze przemilczenia. Ponieważ to powodowie domagali się ustalenia własności na swoją rzecz, podnosili okoliczność pozostawania nieruchomości bez opieki od czasu wojny, to byli zobowiązani do wykazania, że oni sami lub inne osoby uprawnione podjęły działania przerywające bieg terminu przemilczenia. W tym zakresie ciężar dowodu spoczywał na powodach albowiem to oni z tego faktu wywodzili korzystne dla siebie skutki prane.

Dlatego też prawidłowo Sąd I-instancji stwardził, że w świetle twierdzeń samych powodów oraz zebranego w sprawie materiału dowodowego, brak było podstaw do ustalenia, że własność nieruchomości objętej żądaniem pozwu aktualnie przysługuje powodom. Powodowe faktu tego nie wykazali. W świetle zaoferowanego przez powodów materiału dowodowego prawidłowo Sąd Okręgowy przesłankowo stwierdził, że Skarb Państwa nabył własność nieruchomości w drodze przemilczenia, co uniemożliwiło uwzględnienie żądania pozwu.

Dlatego też dalej idące rozważania i ustalenia Sądu Okręgowego, dotyczące ewentualnego nabycia własności nieruchomości w drodze zasiedzenia są zbędne. Ustalenia te i wywody były poczynione przez Sąd I-instancji na wypadek nie podzielenia poglądów o nabyciu własności nieruchomości w drodze przemilczenia i nie mogły mieć istotnego znaczenia. Ponieważ ustalenia te nie były istotne dla rozstrzygniecie przedmiotowej sprawy, to także zarzuty apelacji dotyczące ustaleń faktycznych w tej części, sposobu gromadzenia dowodów i oceny zebranego materiału dowodowego nie miały wpływu na ocenę prawidłowości rozstrzygnięcia. Zarzuty dotyczyły bowiem ustaleń, na których Sąd Apelacyjny nie oparł swojego rozstrzygnięcia. Sąd Apelacyjny nie zajmował się badaniem przesłanek ewentualnego zasiedzenia nieruchomości przez Skarb Państwa albowiem było zbędne w świetle przytoczonych wyżej okoliczności. Podkreślenia wymaga jeszcze raz to, że zupełnie inne są przesłanki nabycia własności przez Skarb Państwa w drodze przemilczenia a inne w drodze zasiedzenia. Pierwsze nabycie następuje w związku z brakiem działania właściciela nieruchomości, zmierzającego do odzyskania jej posiadania, w drugim wypadku przesłanką nabycia prawa własności jest działanie, w tym wypadku Skarbu Państwa, który musi wykazać samoistność posiadania nieruchomości.

Reasumując, powodowie nie udowodnili, że przysługuje im prawo własności do nieruchomości opisanej w pozwie, zatem ich żądanie ustalenia prawa nie mogło zostać uwzględnione. Zaskarżony wyrok Sądu I-instancji jest prawidłowy.

Dlatego też mając na uwadze powyższe rozważania Sąd Apelacyjny oddalił apelację powodów na mocy art. 385 k.p.c. O kosztach postępowania apelacyjnego, stosownie do jego wyniku, orzekł na mocy art. 98 k.p.c., przyjmując wysokość stawek zastępstwa procesowego na podstawie § 6 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349) oraz na podstawie art. 99 k.p.c. w zw. z § 6 i 13 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348).